

“Odmevi zedinjene Italije v Trstu”

Licej Prešeren – Odmevi razglasitve zedinjenja Italije v tisku

Kako je italijansko zedinjenje odmevalo v tisku? Skupina dijakov je pregledala poročila, ki jih je v letu 1861 objavil slovenski list *Novice*. Druga skupina dijakov je pregledala vrsto člankov, ki so v slovenskem tisku izšli ob Garibaldijevi smrti v juniju leta 1882.

mentorji: prof. Daria BETOCCHI, prof. Tatjana MILETIĆ, prof. Majda CIBIC,
prof. Marta IVAŠIČ
strokovni svetovalec: prof. Jože PIRJEVEC

dijaki: Moira BERGINC, David GUŠTIN, Tjaša OBLAK, Lucija TAVČAR, Tanja VALIČ
(razred III KL.L.) Martin BENCINA, Erik BRASS, Sara CARIDI, Melina COLSANI, Daniel
HOFFER, Tanja GEORGIEV, Sara PERIC e Sara TENCE (razred IV.A)

Odmevi razglasitve Zedinjenja Italije

Ljubljanski tednik *Novice* med letoma 1860 in 1861

Predstavili dijaki III. Klasičnega liceja

Moira Berginc, David Guštin, Tjaša Oblak,
Lucija Tavčar, Tanja Valič

Leta 1861 je v slovenskem jeziku izhajal samo tednik *Novice*, o katerem piše tudi Mazzini v svojem eseju *Del moto nazionale slavo* iz leta 1847. Pravi, da ga izdaja skupina duhovnikov in da ima 2000 naročnikov, a ga ne opredeljuje za slovenskega, temveč govori o njem kot o delu »ilirske« stvarnosti.

Novice so izhajale od leta 1843 v Ljubljani. Najprej so to bile *Kmetijske in rokodelske novice*, nato pa *Novice gospodarske, obertniške in narodne*. Dobimo jih v celoti tudi na spletni strani Dlib.si, s katerega smo naložili in natisnili izvode za naše delo.

Novice so sledile tudi mednarodnim dogajanjem, v redni rubriki z naslovom *Iz domačih in ptujih dežel*. Prinašale so novice tudi iz Trsta in brali so jih po vsem Primorju. Časnik je pozorno spremljal tudi dogajanja italijanskega preporoda, včasih v nekaj vrsticah, včasih z daljšimi poročili. Ne srečamo pa imena Italija, temveč izraz *Laško*, ki bi ga lahko prevedli kot »italijanska dežela«. Prebrali smo poročila od druge polovice leta 1860 do srede leta 1861 in zabeležili nekaj ugotovitev in pripomb:

- zdi se, da sprva časopis prinaša le kroniko in se vsaj na videz ne opredeljuje. Kasneje pa najdemo besede, ki izražajo nekaj zasmehovanja, po drugi strani pa zaskrbljenost za vojno z Avstrijo, ki bi mogla kmalu izbruhniti in zajeti Benetke in Rim: v obeh primerih je izraženo nasprotovanje italijanskim nameram;
- medtem ko so poročila do februarja 1861 obsežnejša, se zmanjšajo na minimum prav okrog 17. marca 1861. Tega datuma ne zasledimo. Nato se namenjeni prostor spet razširi in Cavourjevi osebnosti je ob njegovi smrti posvečen zanimiv članek, ki izraža zadovoljstvo nad tem, da je prevladal Cavour, ne pa Mazzini in Garibaldi, saj bi drugače Evropo zajela široka revolucionarna gibanja;

- pogosto so podčrtana nasprotja med Garibaldijem in Cavourjem, navedeni so upori na jugu proti novi državi in namen nekaterih od starih vladarjev, da bi se vrnili na oblast;
- vprašali smo se, kako je takratni bralec sledil tem novicam. Nam pa so bili nekateri podatki, npr. imena ministrov in vojaških poveljnikov, neznani in tudi nerazumljivi;
- italijansko dogajanje se v poročanju nenehno prepleta z notranjim dogajanjem v Franciji, Angliji, Prusiji in je postavljeno ob dogajanja, ki so takrat zadevala npr. Sirijo in Srednji Vzhod: mi pri pouku takih prepletanj nismo vajeni.

Dve desetletji kasneje so ob narodnem in kulturnem preporodu, gospodarskem vzponu in politični diferenciaciji izhajali tudi drugi, različno usmerjeni časopisi, med njimi: v Ljubljani katoliški konservativni *Slovenec*, liberalni *Slovenski narod*, v Trstu zmerno liberalna *Edinost*. Dobijo se na spletni strani Dlib.si.

Leta 1882, 2.junija, je umrl Giuseppe Garibaldi. Ta dogodek je zelo odmeval tudi v slovenskem tisku.

ODMEVI ZEDINJENJA ITALIJE V TISKU

GARIBALDIJEV LIK V NEKATERIH □ LANKIH IZ SLOVENSKEGA TISKA V LETU 1882

Pripravili dijaki IV.A

Martin Bencina, Erik Brass, Sara Caridi, Melina Colsani,
Daniel Hoffer, Tanja Georgiev, Sara Peric e Sara Tence

Preporod slovenskega naroda, njegov gospodarski in kulturni vzpon, naraščajoča politična diferenciacija, vse to je spodbudilo tudi rojstvo novih časopisov.

Upoštevali smo tri liste: SLOVENSKI NAROD, ki je bil liberalno usmerjen in je od leta 1863 najprej izhajal trikrat tedensko v Mariboru, nato pa kot dnevnik od leta 1873 v Ljubljani; list SLOVENEK, ki je od leta 1873 kot dnevnik katoliško konservativne smeri izhajal v Ljubljani; glasilo EDINOST, ki je bilo ustanovljeno v Trstu leta 1876. Izhajalo je najprej kot tednik, nato dvo in trikrat tedensko in naposled kot dnevnik. Pozivalo je k narodni enotnosti proti delitvam med katoličani in liberalci in je bilo zmerno liberalno glasilo.

Garibaldiju se je Slovenski narod ob njegovi smrti, junija 1882, poklonil. V njem je videl junaka, ki je za zgled vsem narodom. Takrat se je vnela polemika s katoliškim dnevnikom Slovenec, ki je obsodil besede svojih liberalnih nasprotnikov in njihovo simpatijo do Garibaldija.

Poglejmo nekaj člankov. Za boljše razumevanje bomo najprej predstavili članek iz konservativnega lista Novice, iz junija 1861, ki je Cavourjevemu liku.

Novice, 12. junij 1861

Novica o Kavurjevi (tako piše) smrti, do katere je prišlo 6.junija 1861. Sledi opis Kavurjeve osebnosti: odločen značaj, izreden domoljub, ki je ščitil monarhično oblast. Poraja se vprašanje, kaj bo z Italijo v prihodnosti. 3. junija je namreč „Zedinjena Italija“ praznovala narodni praznik, slavja so potekala po vseh mestih, pridružile so se tudi cerkvene oblasti.

V istem članku zasledimo tudi novico o Garibaldijevi bolezni, glede katere pa baje ni večje nevarnosti.

Novice, 7. junij 1882

Bežna novica o smrti Garibaldija, do katere je prišlo 2. junija 1882 na Kapreri. In ker so vsa mesta izrazila žalovanje, se novinar sprašuje, kaj nameravajo storiti tržaški Italijani. Ali naj za vedno odidejo v Italijo ti Lahoni? Tako jih namreč poimenuje novinar.

Slovenec, 6. junij 1882

Kratek članek objavlja žalostno vest o Garibaldijevi smrti dne 2. junija 1882 in omenja zapise, ki so lažno krožili pod Garibaldijevim imenom.

Priloga k Slovincu, 10. junij 1882

Uresničili so Garibaldijevo željo in ga v družinskem krogu sežgali na grmadi 4. junija 1882 po zgledu poganskih obredov- (gre za lažno novico).

Slovenec, 15. junij 1882

Novinar poroča, da se je na Kapreri odvijala žalna slavnost v spomin na umrlega Garibaldija. Prisotnih je bilo kakih 300 društev, govorniki pa so bili predstavniki senata, zbora in drugi. Ko so pripeljali krsto na pokopališče, sta dve vojni ladji začeli streljati. Prvo svečanost je v Rimu organiziralo kakih 400 vseučiliških študentov. Ti so bili hudo razjarjeni nad časopisom „Voce della verità in Cassandrino“, ker je ta zasmehoval Garibaldija. Zato so vdrli v tiskarno, začeli razbijati in uničevati vse predmete ter tako povzročili ogromno škode. O Garibaldiju so spregovorili tudi v Franciji, celo znano sprehajališče v Parizu so želeli poimenovati po njem („Boulevard Garibaldi“). V časopisu zasledimo tudi nasprotovanje Garibaldiju, saj novinar meni, da vsak človek, ki je pameten in ve, kaj dela, ne more slaviti Garibaldija, še manj pa ga postavljati za zgled mladim. Garibaldi je bil namreč le to, kar je čas zahteval od njega: smešna oseba, ki misli, da nekaj velja, dejansko pa je le igrača v rokah hudobnih ljudi.

Ker je časopis Slovenec konservativno usmerjen, je zanj važno poudariti, da je bil Garibaldi sovražnik Cerkve, obenem pa kritizira liberalce, ki so odpustili Garibaldiju vsa njegova abotna dejanja in besede le zato, ker je nasprotoval Cerkvi. Vsakdo namreč, po mnenju novinarja, lahko postane slaven tudi če je hudoben, zadostuje namreč le, da nasprotuje katoliški veri.

Slovenec, 17. junij 1882

Garibaldijev doprsni kip so pripeljali na vozu v Rim, kjer so bili navzoči politiki, delavci in humanitarna društva.

Slovenski narod, 5. junij 1882

Novinar opisuje Garibaldija kot izrednega rodoljuba, ki je ostal do smrti zvest svojemu narodu, trdno je veroval v svoje velike ideje in tako priboril veliko zmago svojemu narodu. Ko je Mazzini razglašal idejo o združitvi Italije v enotno državo, je Garibaldi z vsem srcem podprl to idejo. Udeležil se je tako številnih uporov in zato je moral večkrat pobegniti iz domovine. Tako npr. zaradi upora proti piemontski dinastiji je moral zbežati v Ameriko. Ko pa je drugič odpotoval v Ameriko, se je tam predal gospodarskim poslom, obogatel in se nato vrnil na Kaprero ter deloval za domovino do konca svojih dni. V številnih vojaških pohodih je sodeloval za „Zedinjeno Italijo“ in celo „irredentovci“- kot ugotavlja časnikar- so se zgledovali poi Garibaldiju. V zadnjih letih pa se je le nekoliko oddaljil iz javnega življenja. Čeprav vedno vnet za domovino, je bil velik sovražnik Avstrije in nasprotnik katoliške Cerkve.

Slovenski narod, 6. junij 1882

Časnikar omenja žalovanje za Garibaldijem kot rodoljubom in dobrotnikom. Garibaldija se je spomnil tudi vatikanski časopis „Voce della Verità“, ki navaja božje besede „Ljubite svoje sovražnike in molite zanje“. Garibaldi je sicer nasprotoval Cerkvi, čeprav je bila njegova mati izredno pobožna žena. Članek se zaključuje z vestjo, da namerava skoraj vsako italijansko mesto postaviti Garibaldiju spomenik.

Slovenski narod, 9. junij 1882

Omenja se novica, da so Garibaldijevo truplo sežgali in ga shranili v krsti. Pokojnika se spominjajo vsi tuji časopisi, med temi francoski in angleški. Ogrski zbor pa se ga spominja s sočutjem predvsem zaradi njegovega posredovanja v času lakote in politične združitve – dualizma.

Slovenski narod, 10. junij 1882

Garibaldijevega trupla niso sežgali, saj je družina naposled privolila v to, da ga pokopljejo. Krsta iz alabastra je prišla iz Rima, pokopali so ga sicer najprej na Kapreri, nato pa so krsto pripeljali v Rim in tam pripravili pogrebno svečanost ob prisotnosti visokih dostojanstvenikov. Prisotni sta bili tudi tržaška in tridentinska delegacija, a brez zastave.

Edinost, 10. junij 1882

Omenja se žalovanje celotne Italije ob Garibaldijevi smrti. Številni časopisi so izrazili svoje žalovanje v črnoobrobljenih nekrologih. Zbirati so začeli prispevke, da bi mu postavili spomenik, pogreb pa bo na državne stroške. Kljub Garibaldijevi želji, da bi njegovo truplo sežgali, do tega ni prišlo.

Istega dne navaja Edinost v drugem članku dobre in slabe lastnosti Garibaldija. Norčuje pa se tudi iz tržaških Italijanov, imenuje jih namreč Italijančiči. Dalje omenja novico, da so prepovedali izdajo časopisov „Indipendente“ in „Triester Zeitung“ zaradi prevelikega servilizma Italijanom. Razpustili pa so tudi telovadno društvo „Ginnastica“ zaradi sumljivih razlogov. Povod je bila verjetno neka demonstracija pred italijanskim konzulatom, kjer so vzklikali „Evviva Italija“ in s tem kalili nočni mir. Zato jih je policija zaprla. Med njimi pa je bil tudi nekdo, pri katerem je policija našla izdajska pisma, ki jih je nato izročila sodnji.

Edinost, 17. junij 1882

Zapis navaja, da so izseljenci iz Avstrije po vseh mestnih predelih Rima nabijali plakate z omembo, da „Irredenta“ še živi.

NEKAJ KRAJŠIH UGOTOVITEV

NOVICE posvečajo dne 12. junija 1861 tedensko kolumno o novicah iz Italije Kavurjevi smrti, ob tem pa omenjajo tudi prvo praznovanje zedinjene Italije. Slednje je namreč vzbudilo nekaj veliko nelagodje med italijanskimi škofi: nekateri od njih so ob tej priložnosti pokazali določeno odmaknjenost, drugi pa so se po sili razmer udeležili slovesnosti. Nekoliko nejasno je, zakaj so NOVICE nadalje le bežno omenile Garibaldijevo bolezen, ob tej pa (ravno tako bežno) še papeževo slabost.

SLOVENEK ob informacijah o pogrebnih svečanosti v pretirani obliki izpostavlja Garibaldijevo sovraštvo do Cerkve in papeža. Če je Garibaldijeva priljubljenost med liberalci povsem razumljiva, pa se Slovencu zdi čudno, da ga – kljub temu, da je bil »fanatičen sovražnik katoliške Cerkve in Avstrije« - opevajo tudi časopis Slovenski narod, novinarji raznih avstrijskih časopisov in celo ogrski parlament.

SLOVENSKI NAROD se zaustavlja ob tem, da je bil Garibaldi predvsem proti papežu in Cerkvi in s tem povzema besede iz Vatikanskega glasila „Voce della Verità“. Verjetno bi bilo bolj pomembno, ko bi raje opisoval Garibaldijevo politično delovanje. Kritičen pa je tudi do dejstva, da oblast ni spoštovala Garibaldijeve želje, izražene v oporoki, da bi njegovo truplo sežgali in pri tem izpostavlja tudi pretiravanja ob pogrebnih svečanostih.

EDINOST se obregne ob nekatere časopise, kot sta bila „Triester Zeitung“ in „L'Indipendente“, češ da sta izkazovala pretiran servilizem do Italijanov, ko sta objavila črno obrobljen nekrolog o Garibaldiju in sta bila zato prepovedana, kar je bilo po mnenju Edinosti neumestno dejanje. Zastavlja pa si vprašanje, kako bodo doživljali Garibaldijevo smrt v Trstu, ki je bil takrat pod Avstroogrsko. Morda je to vprašanje nelogično, saj vemo, kako so bili Italijani naklonjeni patriotizmu. Tudi v Trstu.

Časopisi s članki, ki smo jih obravnavali, so dosegljivi tudi na spletni strani Digitalne knjižnice Slovenije: dlib.si.